

danojlić i sunce

Umreću, tako, na nogama.
[Soliflokvijum]

U prisvajanju jednog poetskog doziva ima trenutaka u kojima odlučujemo o njegovom akcionom dejstvu. Dakako, ne radi se samo o određivanju ili pak traženju zastavnog, poetičnog zvuka. To već i zbog toga što odlučujemo mi a ne ruka koja ga je iznela i za koju je, najčešće, srećno odsustvo komentarskih beleženja u bilo kom vidu [uzgred: ta beleženja su uvek ograničavana slobode bez čijeg prisustva reč poezije, reč vazduha i sna gubi svoju najveću sopstvenost]. Ne radi se ovde čak ni o želji za boljim poimanjem i većim unosenjem u znakove kojima bi da se poverimo [ne oni nama]. Mi, jer tako moramo, samo tražimo ruku koja bi mogla da nas pokaže i imenuje da nas postavi u budno traganje za našim idućim odlaskom na svetlost. Ruku koja je „put do ljubavi koja nas izjednačava“ i „što prodire kroz pustinju i vreme“. Ja ne znam trenutak sa više tvoračkog duha: ruka budnost postaje putokaz zateva.

Davičo, taj javni i privatni metronom Danojličevih inadžiskih [i ne samo inadžiskih] buntova nad skršenim, neljudskim danima i egzistencijama pobuni odmah da kažemo i more, i bilje, i crvene vrpce, i opekline, i zardjale usne, i šljivike, i svakog sebe u bojovničkim izlivima spontanosti i snage. Danojlić, međutim, sa požarom za koji ne zna otkad je u njemu iznosi i ubrzava onog sebe, onaj mlaz krvi, onu putanju od neklonulosti koja pouzdano doseže i nadvisuje najviše. Jedno je jedino sunce iznad svih tokova i svih umiranja, jedno je nedosegnuto, a Danojličevi psalmi pred nama osunčani tolikim buktinjama koje izgaraju da nikad ne sagore. Pred nama štedro rasuta sunca [rasuta da bi svuda potsetila, svuda promolila vrelinu svojih ritmova], žiže što se zlate, licidarske i ljubavne, pozivne i iznenadne, trajne kao „balada mojih godina od majke od bajke do sutrašnjeg nesna“, bogate i svemogućne, bezglasne i smirujuće, retko mersovski fatalne i nikad hirovite, uvek spremne da čuju ne isposvite već glas koji hoće večno da se obnavlja:

Pozdravljam svako sunce ako me ma gde takne ako me ma gde ditne

Vrelija od Lukičevog sunca spajanja u Karijatidi [„Glad je za tobom o sunce, među uznemirenim pejzažima krvi“], glasnija od Radovičevog lovranskog, rekao bih verničkog progovora o moru, a naseljenija prohtevima jave od Kaštelanovog mediteranskog sna u kamenu, Danojličeva uverenost u snagu krvi i čovekovih ruku dozvoljava ubedjenje da je i ona sva i ona sama krv od koje niko nije kadar da pobeogne:

Iz krvi mi se reč čupa iz tamne iz sramne iz nepomične

Iako nemam drage još imam dosta snage da Srbiji kažem šta znam

Vas dične vas vične vas ko novogradnje slične

Slavim a živeću kad opet ostanem sam.

Mlad jedan inadžija koji će ka veliko jutro [a ni od ica ni od kolenovića], mlad onako kao što su ljubavne izjave mlade, daje svejedno da li željno lektiju hrabrosti i crvene krvi, pokazuje, a zvučan do kostiju i nemiran do u

beskraj, reku spasa uzvišenim i potavnelim bolesnicima koji su zaboravili da je moć i sloboda u plovidbi. Čak i sebi u trenutku kad „dosta je bilo igranja“. Kazali smo: čeka veliko jutro, a ništa nepravdnije od toga, ništa nepoštenije prema ovom aktivnom bdenju ka suncu [ne o suncu] u kome nam nije teško da vidimo izvijenu i smelu liniju ladje kojom plovimo, dana i godina kojima građiteljski traje stvarnost čiji smo:

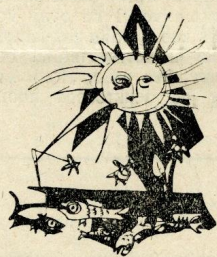
Ruši se kamenje s neba, ruše se mostovne gradje

I čovek pušta korake ko blagotvorna mati

On ide prema suncu jednom će ga silovati

Jer su svi mostovi njegovi i sve su njegove ladje.

Ne nastoji on da zaboravila kao što se sutra neće zaustavljeno i slepo radovati učinjenom podvigu o kome danas mašta jer: naići će, izmišliti će ih poduhvatiti opasniji i smelija putovanja. Jedva da će po-

nekad da se prokrade žedj za ostajanjem; „Nemoj me voditi iz ovog jutra više“. Jedva da će ponegde da iz jave iznikne boravak u zavičaju ali i tada više kao prapočetak ovog Danas, nego kao zasenjeno trajanje njega nedužnog. Jedva da negde ne prozbori zahtev koji kao prvu neplakatsku inicijativu pesničke generacije koja se upravo objavljuje [„Dignimo sami na nebo davno skinite zvezde“] i odanost bićima što bez od-mora vojuiu valja upamtiti:

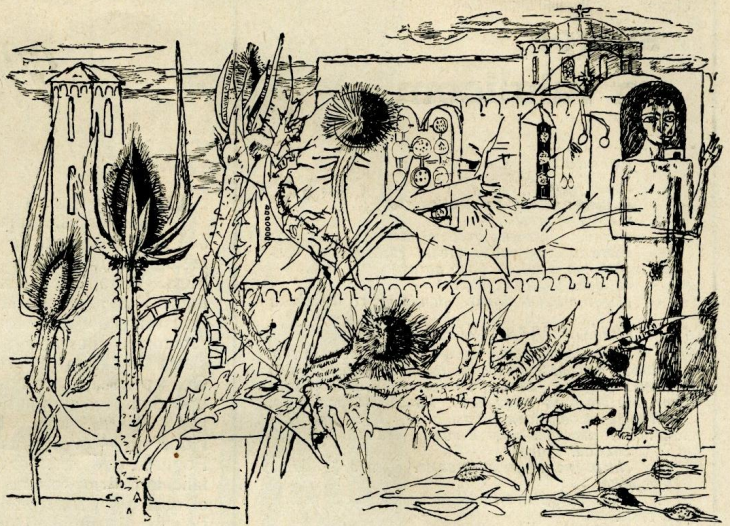
Treba zatabati usta besnima i tesnima

Pokidati vratne žile katancima u tami

Treba se otvoreno smejeti sitima i bolesnima

Jer sve to što postoji, sazida-lii smo sami.

Najpre dakle revolt što divno sliven sa samosvešču o pozivju koji bismo i sami odabrali, sluša zahtev svog nezapretanog Zara; najpre zbog gladne gladi uznemirene stvarnosti i budjenja; najpre reč izmišljena da bi se dan uspostavio. Potom darovnica kojom poklanjamo [i zaboravljamo] sebe u pohodu koji ne zna za nepokretna trajanja Spacalovih čamacu što prebivaju na zaklonjenom i osunčanom žalu. A uvek radoznala stremljenja ka večnoj budnosti sunca i njegovom neumornom slavlju koje je i sam život; izjaviti se, počti i stičti u naletima željnim silovanja i oltimanja; nastaviti borbu za obale, reči, koren, za novi „pupoljak rodnog trna“ i za zavičajnu „baklju trave“. Jer znano je ne od juče da poezija ukida ravnodušnost u prirodi već i samom objavom svojom.

MLADEN SRBINOVIC

STUDIJA SA ČIČKOM

Reči za sunce

Okako da je nadjem kad sunce bije

Prostorom vetrovnim gde krv mi spava sledjena

O kako da je nadjem kad se krije

U mojoj krvi ili u krvi vremena

Klonah na prag gde spavale su ptice

I ne znadoh ni na jednu stranu poći

I lice moje posta tuđe lice

One mračne noći

O kako da je nadjem po prostorima golim

Kad zubato sunce nad svodom škrguće

O kako da je na vratim kad volim

Davni dan crno moje klonuće

Ostrvo

Zvezde okrenute nam licem ponorne zvezde te

U zaledjenom gorenju gde jedan i nečujan ukazuje im se kraj

U naporu da se setimo reči, da se setimo nje

U zatvorenom krugu svetlosti, ja miran propovedam sjaj

Što ti donesu noći i proleća kad se mre

Nekom zaspalom kamenu za uspomenu daj

Ona je otišla sudbinom jutra. Al gle

Ja sam miran i propovedam sjaj

Nam je različito pod nogama. Pre

Tvoga dolaska kroz grmljavina raznete kose

Ljubav je bila gde su neiscrpnj pakao i raj

Bruje razvaline svetlosti tišina pali kose

Al nek u brdima ječe travke, nek sunce čini što sme

Ja sam miran i propovedam sjaj

Nedoumica

Jeto, ovako, iseljen iz sna

U svet, gde vetar napada goli zid

U vrtlozima grč vrha i dna

Zlo jutro na rubovima kad zri

Praznina nasrće tu gde prazno tle

Izvaljen, smrznut, čeka beli brod

Makoliko zveravo, nećeš je

Naći. Gde se skrilo to?

Ni izaći ni ostati. Bar

Naslutiti sunce, dok

Ne ostanesh sam. Zar

Sme nešto tišina polegla u skok?

Milovan DANOJLIĆ

[NASTAVAK SA I. STRANE]

šta se krije iza razumljivosti, verujem opasnost. Uostalom iza svega leže opasnosti koje možda ničemu ne služe. Uostalom čemu šta služi više je stvar prakse i grubosti. A ko nije grub? Ja sam uvek pokušavao da tvrdim da pitanja služe više kao odgovori, čini mi se i sada, ali više kao odgovori na nepostavljena pitanja... Ove je Vršac, jedan pojam, pokušavam da zapostavim sve sem plivanja i onog najobičnijeg i najbanalnijeg hranjenja i i donekle uspevam, a odnekle lutajući tražim nešto. Izgleda da je neko već pronašao to i sakrio ga.

Šta? ...Pišem drame, to je više učenje zanatu ali pomaže mi dosta. I uopšte svi tekstovi koje pišem ničemu ne služe sem učinjenu, jednog dana će valjda postići nešto ako se to da.

...Ne znam kako si provela ovo jedno leto, leta su uvek bila jednaka, za mene su ona značila uvek mnogo vode, znači nisu bila leta nego vode, ipak može čovek da se zabavi lepo ako ume, izgleda da ju ne umem naročito dobro da se zabavim bez mnogo novaca, da, ali ja to nisam nikada imao. Znači...

Završicu pismo, možda ću dodati i neku pesmu da vidiš kako to postaje zanimljivo i traženo... to su svi okarakterisali kao čudno i loše, ne, dobro, ja kažem, šta to vredi.

Mного поздравља

Vršac 1957 Dušan BELČA

...**J**ako smo ovako sami kao poslednja jabuka na vrhu jeseni mi se zaklanjamo natuštenom nepristupačnošću koja ne mora mnogo da se bori sa malogradjanskim redom jer je samo povučena u sebe i prividno slepa za opšti tok... Samo prividno slepa, jer ona intenzivno oseća nadiranje mase u istom utapakanom pravcu: neharmoničnom, neherojskom, banalnom. A to boli... boli više nego saznanje o vlastitoj usamljenosti na ivici, na samoj ivici sume. Zato je potreban jedan pusti talas vetra, koji kida lišće. Lišće je mrtvo i lišće se pomeša u zanosu opadanja... Tada se sva, stabla povijaju u istom pravcu i lepo je kao zajedničko umiranje, kao zagrljeno crveno i plavo u dugi, najzad, kao Piram i Tizba... Jer umetnik i masa su uvek mladi ljubavnici. Pesnik je veran ljubavnik a masa je neverna, perfidna ljubavnica. Ženi je potreban detinji strah od nečeg utvarnog u mraku, od nekog nejasnog hienja, i da se tek tada potpuno preda ljubavniku. To su bogovi radjanja u pesniku... Poveri mi se kao svom dnevniku, kao dnevniku koji zna da rezonuje i da pobeđi zajedno s tobom kad bačih krv... Primi mnogo sračnih, drugarskih pozdrava od Mirjane Martinc, 28-VIII-1955 god.

Mirjana VUKMIROVIC